

Učenjak i rodoljub Antun Milošević

Prof. Ivo Visković

Od dobrotskih junaka svakako su najpoznatiji braća Marko i Jozo Ivanović, koji su dne 19. travnja 1756 u luci Drage (današnji Pirej) kod Atene vodili žilavu borbu sa šambekom tripolitanskog gusara Hadži Ibrahima od Anatolije na kome se nalazilo 360 ljudi i mnogo topova, dok je na brodu braće Ivanović bilo samo 40. ljudi. U ovoj je borbi izgubio život i sam Hadži Ibrahim. Da je taj događaj silno odjeknuo u javnosti, dokazuje i činjenica, da je Andrija Kačić-Miošić posvetio drugo izdanje svoje »Pismarice« njihovu ocu Vuku Ivanoviću i opjevao junaštvo i rodoljublje njegovih suplemenika. Potomci tih Ivanovića bogato su ugstili genijalnog Njegoša i njegovu pratnju. Od jednog ogranka te slavne kuće Ivanovića po majci Agnezi potiče istaknuti učenjak, historik i rodoljub Antun Milošević. On se rodio u Dobroti 17. rujna 1872. g. Otac mu je bio pomorski kapetan Đuro Vidov Milošević, jedan od najpoznatijih bakeljskih brodovlasnika u XIX. stoljeću.*)

Antun Milošević je poslije svršene pučke škole u rodnoj Dobroti, učio na Velikoj klasičnoj gimnaziji u Splitu, koju je svršio 1891. g. Iza toga je završio teologiju, u Zadru 1895. g. Bio je i tajnik kotorskog biskupa Frana Uccelinija-Tice, prevodioca Danteova pjesmotvora i velikog patriote, koji je stupao Strossmayerovom stazom, pa mu je u znak priznanja u Boki prije par godina podignuta bista sučelice sa Strossmayerovom bustom. Trideset godina bio je Antun Milošević član vijeća Peraške, Dobrotske i Kotor-ske općine. U kolovozu 1914. g. optužile su ga austrijske vlasti da je »crnogorski špijun« i izvršili premetačinu kojom su mu prilikom odnijeli četiri pune vreće historijskih spisa i dokumenata. Iz Dobrote je tada bio policijski protjeran i konfiniran u Zadru. Tek pošto je okupirana Crna Gora 1916. g. bilo mu je dozvoljeno da se povrati u Kotor, jer je bio »bezopasan« kao »špijun crnogorski«. Ni

Talijani ga za vrijeme prošlog rata nisu ostavili na miru, kao ni ostale njegove drugove rodoljube iz Boke.

Neobično bogata prošlost Boke Kotorske, mnogobrojni historijski spomenici i arhivi privlačili su bistro oko Antuna Miloševića i sve to davalo mu je pobuda da se bavi naučnim radom i da otkriva svijetle stranice povijesti svoga zavičaja. Prašnjave listine u Kotoru, Perastu, Dubrovniku, Zadru i u ostalim dalmatinskim gradovima progovorile su novim, bujnim životom pod perom ovog rijetkog vrijednog i energičnog naučnog radnika. Kao dokazom njegove vječne mladosti može poslužiti i vrlo simpatična činjenica, da on još uvijek, iako u veoma poodmakloj dobi, ne ispušta to pero iz ruku, već i dalje intenzivno piše rasprave i povijesne i literarne sastave, surađuje u brojnim našim časopisima i listovima. Smatramo da bi predaleko otišli kada bi pokušali da u jednom ovakvom prigodnom napisu iscrpno progovorimo o naučnoj vrijednosti njegovih radova. Umjesto toga, pokušat ćemo iznijeti nekoliko najvažnijih.

Počev od 1890. Antun Milošević je surađivao u zadarskom »Narodnom listu«, dakle još unatrag punih 68. godina. Ti njegovi članci, kao i ostalih suradnika, predstavljaju danas dragocjenu kulturno-historijsku dokumentaciju. Među njima veoma je interesantan njegov veći napis, koji je objavljen na 69—70. strani jubilarnog broja »Narodnog lista« povodom pedesetgodišnjice pokretanja tog lista, potpisan inicijalima »A. M.«, pod naslovom **»Boka i ustavni pokret«.**

»Što je Boka ovako ponosno u samom početku ustavne borbe podigla narodnu zastavu, na kojoj je bilo upisano: »Sjedinjenje sa Hrvatskom« i sva oduševljeno pristala uz Narodnu stranku zahvaliti je žarkom patriotizmu i neumornom požrtvovnom radu ondašnjih vrljih narodnih boraca, između kojih se osobito isticahu: Stefan Ljubiša, Luka Tripković, Dr. Marko de Pasquali, Jozo Đurović, Pavo Kamenarović, Špiro Bjeladinović, Dr. Bernard Verona, Jovo Bukilica, Tomo Lipovac, Stefan Jakšić, Đuro Đuranović, braća Đuro i Dr. Kosto Vojnović, Vicko konte Luković, Đuro Ivanković i drugi . . .«

»Oni i njihov patriotizam nek nam budu svima na ugled i ogled . . . Svjestni Bokelji bez razlike imena i vjere, poučeni iskustvom, tim najboljim učiteljima, stoje danas

na stanovištu stare Narodne stranke, načelima, kojih vjeran je »Narodni list«. Svi se jednako napajaju bratskom ljubavi i jednakosti, kako su se napajali u početku narodne borbe prvi naši borci. — Sloga i bratska ljubav, to je opet i danas geslo svih dobromislećih Bokelja, koji su uvjereni, kako još 1848. reče veliki Gaj, da se budućnost naša osniva na bratimstvu Srba i Hrvata. — Pa neka živi ta sloga i bratska ljubav! — Na ovom temelju borimo se zajednički za naš narodni napredak, a i za procvat užeg nam zavičaja, mile nam rodne Boke! — Kotor, prosinca 1911. — A. M.(ilošević).«

Samo veliki rodoljub mogao je napisati tako vatrene patriotske riječi, koje pozivaju u borbu za konačnu Renesansu, za Preporod u Boki.

Antun Milošević surađivao je još u zagrebačkom Strossmayerovom »Obzoru«, u dubrovačkoj »Crvenoj Hrvatskoj« Frana Supila, u splitskim listovima »Jedinstvo« i »Novo doba«, zatim u zagrebačkom »Vjesniku Zemaljskog arhiva«, u »Vjesniku za arheologiju i historiju dalmatinsku« dra Frana Bulića i M. Abramića, u zagrebačkoj »Novoj Evropi«, u reviji »Jadranska straža«, u dubrovačkom »Našem moru«, u crnogorskim časopisima »Stvaranje« i »Istorijski zapisi«, koji izlaze na Cetinju i u mnogim drugim jugoslavenskim listovima i časopisima. Suradivao je i za djelo »Znameniti i zaslužni Hrvati« (1925), a bio je suradnik i »Hrvatske enciklopedije«. Danas je jedan od suradnika epohalne »Enciklopedije Jugoslavije« iz Boke.

U 41-oj knjizi svoje edicije »Starine« Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti objelodanila je Miloševićev rad »Prilog povijesti admirala Mata Zmajevića«, a Srpska akademija nauka primila je za objavljivanje njegov opsežni rad »Krsta Ivanovića Budvanina: Kronika Budve od 1650. godine«.

Antun Milošević još uvijek piše, radi, stvara, pa ima i naučnih radova iz pomorskog života. Njegovo ime učenjaka i rodoljuba ostat će nesumljivo trajno priznato i poštovano među imenima najstaknutijih kulturnih radnika Boke našeg doba.

*) Ovaj revni i aktivni suradnik »Našeg mora« ujedno je i jedan od najstarijih, te je zakoračio u 86-tu godinu života.